

Beatričė Grincevičiūtė

(1911–1988)

Pajstrio apylinkių žmonės su pasididžiovimu mini Gegužinės dvare vaikystę praleidusią dainininkę Beatričę Grincevičiūtę. Jos tėvas Andrius Grincevičius nuomojo Gegužinės dvarą. Gražus buvo dvaras, skambėjo čia ir fortepijono muzika.

B. Grincevičiūtė gimė 1911 m. lapkričio 28 d. Stolaukėlyje (Vilkaviškio r.). Muzikos mokėsi namie, Varšuvos Aklųjų institute, Kauno liaudies konservatorijoje ir kt.

Dainininkės motina Vanda Grincevičienė buvo kilusi iš Ilguvos. Tėvas Andrius Grincevičius atvažiavo iš Zvinigorodsko žė-

Gegužinės dvaro liepų alėja. Onos Striškienės nuotrauka.

mių, kurios nusidriekusi į Pietus nuo Kijevo. Po vedybų ten ir apsigyveno, bet greit grįžo į Ilguvą.

Andrius Grincevičius turėjo nemažą ambicijų, tik bėda, kišenės apytuštės. Jo uošviai buvo smulkūs dvarininkai, todėl skirti dukterims didelių kraičių nevaliojo. Didžiausioji dalis teko vyriausiajai – Onai. Ji tapo Ilguvos paveldėtoja. Kitoms dukterims – Henrikai ir Andriaus žmonai Vandai, Beatričės motinai, palikimo teko kur kas mažiau. Tad teko naudotis turtingų žmonių parama ir pasikliauti sava galva, savo valia ir jėga. Kitų pagalba A. Grincevičių skaudino, žeidė jo ambicijas, užsimojimus, susitvertą mintyse įsivaizdavimą. „Tik norai ir šnekos lėkė tolyn, o kasdienybių kelias traukėsi atgal. Jis taip ir liko – baisu sau prisipažinti – „nusigyvenęs dvarininkas“, o netrukus – svetimų dvarų nuomininkas ir administratorius“.

Andrius, matyt, negalėjo susirasti sau vietos ne tik dailėje, bet ir žemę tvarkydamas. Daug lėmė jo būdas, nesuvaldoma aistra kortoms... Didvydžius teko parduoti. Vėliau jis pirkto (vis Bronislovo padedamas) kuklesnes sodybas, mažesnes žemes. O paskui naujų vietovių nusipirkti nebebuvo iš ko – reikėjo nuomoti iš kitų, kilnotis iš namų į namus. Andrius liko dvarininkas be dvaro. Vaikų gimimo vietos byloja apie klajoklinį, nepastovų gyvenimą, apie nesibaigiančią odisėją: Henrikas gimė 1901 metais Ilguvoje, Liudvikas 1904 m. – Didvydžiuose, Vaitiekus 1910 m. – Pracanolėje, Beatričė 1911 m. – Stolaukėlyje (Vilkaviškio r.), Kristina 1918 m. – Gegužinėje (Panevėžio r.)

Pagyvenusi kokius metus Musninkuose, šeima Pirmojo pasaulinio karo metais kėlėsi į naują vietą, į Labą, iš ten – į Gegužinę. Namai Gegužinėje dideli. Priešais – didelė, atvira erdvė. Prie išėjimo – klomba ir lygi veja. O toliau – liepų alėja, vedanti į sodą. Seni medžiai atrodė kaip kokie vartai į paslaptinę prieblandos karalystę. Ji viliojo Beatričę: „Ir einu, ir einu į tą sodą. Ten pilna prikritusių obuolių. Tik vyresnieji pyksta, kad žalius valgau...“ – knygoje „Beatričė“ rašė jos autorius Tomas Sakalauskas.

Kai Beatričė susirgo difteritu, ją paguldė galiniame kambaryje, į kurį kitų vaikų neleisdavo. Po ligos, kad pasikeistų aplinka, mama vaikus vežė į netoli Gegužinės esančią Oleknevičių sodybą, pas tetą Kristiną, giminaitę iš senelės pusės. Ji maldinga, ne itin graži, bet gera, labai motiniška ir išprususi. Pasisvečiavę sugrįžo į Gegužinę, kurią jau kelinti metai nuomojo tėvas. Gegužinėje visi susirgo šiltine. Tik mama liko ant kojų, ji slaugė ir savuosius, ir kumečius. Viena ant savo pečių pernešė šiltinės slautėjimą. Toje klaikumoje ji laukėsi šeštojo vaiko.

Epidemija nusinešė tėvą Andrių Grincevičių. Tai atsitiko 1917 metų lapkritį. Nusilpusius vaikus motina tempė prie tėvo atsisveikinti. Gulėjo jis karste ir, kaip sakė motina, mažai tebuvo pasikeitęs: kaip ir gyvenime atrodė gražus, tik labai išbalęs.

Vasario mėnesį gimė Kristina. Motina liko viena su šešiais vaikais – be vyro, be palikimo, be savo namų... Nutirpus sniegui, ji vedė vaikus į Pajstrio kapines, kur palaidotas vyras. Nors žemė dar drėgna, liepė klauptis, kalbėti poterius, melsti jam „amžiną atilsį“.

Dar kiek pagyvenusi Gegužinėje, motina (rodos, jauėjo 1919 metų žiema) išvežė Beatričę pas senelę prie Nemuno. Netrukus motina iš Gegužinės į Ilguvą atvežė ir likusius silpnaregius vaikus...